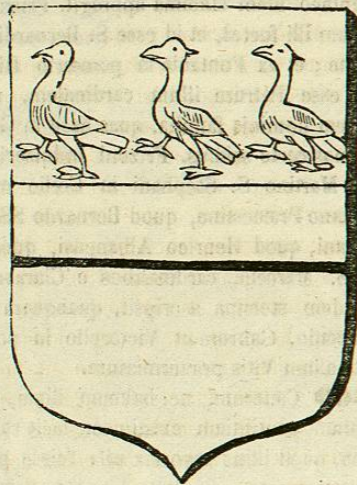
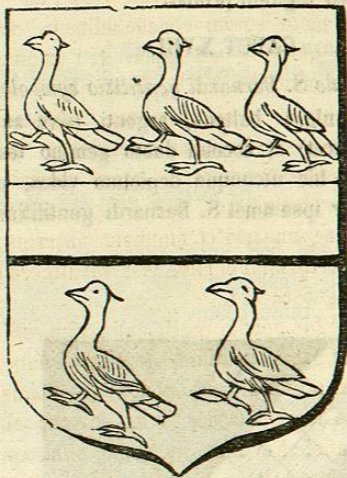

STEMMA

Kalonis domini de Fontanis.

Joannis et Gileti de Fontanis.

Nostra est igitur sententia, balteum duplici linea tessellatum, insigne esse Hugonis Trecensis comitis, Clarevallensis abbatiae primi fundatoris : quod a Bernardo abbate ad perpetuam acceptorum beneficiorum memoriam, sacrae illius domus impressum parietibus, pia posteritas ipsi sanctissimo abbati suo ascripserit. Rem totam, quia non levis momenti est, proprius inspiciamus.

671 CAPUT XIX.

Hugo Trecensis comes, Clarevallensis monasterii fundator primus. Locus ipse longe ante Cisterciensis coloniae adventum, Claravallis vulgo dictus.

Nobilium aedium fundatores ad sempiternam memoriam aut inscriptione aliqua, aut expressis eorum imaginibus, vel saltem symbolis atque insignibus designare, non Romanorum modo, aut Graecorum sed et caeterarum fere gentium mos fuit receptissimus. De Claravalle, omnium, pene dixi, totius orbis monasteriorum clarissima id ipsum pronum est accipere. Quocirca qui aliquot ejus membrum ab antiquo impressus apparet tessellatus balteus, non nisi ad fundatorem referri potest. Quis porro hic fundator fuerit, qui rerum Cisterciensium scriptoribus omnibus ignotus haecenus fuit, nunc a nobis accipe.

Claravallis foundationem Theobaldo Campaniae comiti videtur ascribere Claudius Robertus in Gallia Christiana, translationem cum fundatione confundens, ut bene monet Angelus Manrique in Annalibus Cisterciensibus anno 1115, cap. 1, num. 4; conditam tamen Claramvallem ipse asserens, incerto fundatore. Nobis tamen nunc incertus non est, quem indicante reverendissimo abbate, cognovimus Trecensem comitem Hugonem. Tabulas foundationis descripsimus pag. 513, quibus dare se proficitur Deo, et Beatae Mariae, et fratribus Claravallis, locum ipsum qui vocatur Claravallis cum pertinentiis, agris pratis, vineis, silvis, et agris, nihil omnino, inquit,

A mihi, aut haeredibus meis retinens. Nam, si fundator est qui exstruendae ecclesiae fundum tribuit, ut passim docent jurisconsulti, 672 multo potius Hugo fundator censendus est qui non modo fundum concessit aedificando Clarevallensi monasterio sed etiam fructuosos fundos complures alendis in perpetuum ejus asceterii monachis assignavit. Quare; merito ad illum S. Bernardus epistola 31 : *Quid enim, inquit, possumus ne oblivisci antiqui amoris, et beneficiorum quae domui nostrae tam largiter contulisti? Utinam ipse pro cujus amore fecisti in aeternum non obliviscatur Deus! Nam nos, quantum in nobis est, minime prorsus ingrati, memoriam abundantiae sua vitatis tuae mente retinemus : et si liceret, opere monstrarem.*

B Exstant sane principis hujus viri, qui denique, ut ait ibidem Bernardus, *ex comite miles, et pauper ex divite effectus est, religionis ac munificentiae erga ecclesias praecleara monumenta, praesertim erga Trecensem in Promptuario Nicolai Camuzati, et erga Molismensem atque Arremarensis pag. 507; 514, 515, 516, 537, praemissarum Probationum.*

C Disce interim ex Hugonis tabulis pro Clarevallensibus, minime natum esse Claravallis nomen ex horum in eam vallem primo adventu, quod recentioribus nonnullis placuisse video, sed jam tum eam vulgo nuncupari solitam Claramvallem, cum ipsis ab Hugone attributa est. Quod et perspicuum facit Guillelmus abbas, lib. 1 De Vita S. Bernardi, cap. 5 : *Cum enim ibi ait Claramvallem, dictam fuisse antiquitus Vallem absinthialem, vel eo satis admonet, tum cum in eam Bernardus cum sociis coloniam duxit jam pridem abolito Vallis absinthialis nomine, Claramvallem vulgo fuisse appellatam.*

673 Clarevallensis Trecensem comitem Hugonem, nec minus certum sit falgere solita fundatorum insignibus portarum fastigia, fumariorum loricas,

aliasque aedium partes spectatissimas, vel hinc licet colligere Hugoni comiti pro symbolo fuisse tessellatam illam fasciam diagonalem, Clarevallensibus structuris illigatam, quam S. Bernardi stemma gentilitium non pauci arbitrati sunt. Nec ideo tamen damnaverim piam eorum consuetudinem, qui eam fasciam pro quodam tam sancti viri monumento habent. Vere enim illa ad S. Bernardum pertinuit quod eam ipse sui erga comitem Hugonem grati animi testem esse voluit, ac domui suae Clarevallensi quasi tesseram impressit, quam omnes venerarentur sive ejus alumni, sive filiarum filii : et in qua una tum matrem communem Claramvallem, tum etiam Bernardum communem institutorem parentemque agnoscerent.

B Video quid hic opponi possit, alia nimirum esse veterum Campaniae comitum gentilitia symbola, in parma caerulea balteum argenteum, geminatis hinc inde taeniolis aureis, tredecies ex adverso alternatim patibulatis. Ad haec nusquam alibi apparere tessellatum illum balteum pro Hugonis comitis insigni. Sed nos non movent ista, quibus constat ex annotatis, pagina 578, primum ex Campaniae comitibus Henricum cognomento Largum, patibulata illa quae diximus insignia cum puro balteo argenteo gestasse. Praeterea, ante Henricum Largum diversa fuisse Trecensibus seu Campaniae comitibus symbola, et singulis propria fere singula. De balteo tessellato fateor, nec illum, sed nec aliud quidquam spectari in Hugonis comitis sigillis, quae et in Claravalle, et in aliarum 674 praesertim Trecensium ecclesiarum archivis exstant quamplurima, nam in iis expressus comes in equo, sic scutum obliquat ut nihil in eo videri possit. Mihi satis est proprium Hugonis comitis symbolum hoc indicio deprehendisse, quod certissime Clarevallensium monasterii primus fundator fuit, quod balteus tessellatus ad S. Bernardi familiam non pertinuit, quod denique tot Claravallis aedium spectatissimis locis ab antiquo impressus, alium quemquam a fundatore spectasse nec potuit, nec debuit.

CAPUT XX.

Annus et mensis fundatae Claravallis.

D Mihi dubium non est quin anno Christi Dionysiano 1114, mense Junio inierit monasterium Clarevallense; nam coepit anni ejusdem mense Julio, undecima die mensis, Morimundensis minor natu filia; quippe inter Cistercii filias numero quarta, cum tertia ex ordine natalium censeatur Claravallis; his adde auctorem Chronici S. Mariani Antisiodorensis, qui haec habet ad annum Christi 1114 : *Eodem anno Claravallis fundata est, cujus primus abbas exstitit servus Dei Bernardus, vir opinatissima sanctitate praeclearus; per quem sui temporis Ecclesia in antiquum religionis decus restoruit.* Hujus Chronici Collectanea edidit Trevis, anno 1609, Nicolaus Camuzat vir reverendus, et de re publica literaria optime meritus; edidit autem ex codice Pontiniacensi usque ad annum 1199 inclusive; reliqua

A usque ad annum 1217, ex codice Petaviano : monetque in dedicatoria, videri sibi auctorem ejus operis Robertum usque ad finem anni 1210, cui subscriptum est : *Hucusque perduxit Chronica sua frater 675 Robertus* : inde vero usque ad finem, annumque Christi 1217, Hugonem ejusdem coenobii S. Mariani Antisiodorensis Praemonstratensem monachum. At ego legi his oculis, in fronte antiqui ipsius codicis qui apud S. Marianum asservatur : *Incipit Prologus magistri Hugonis in Chronicis suis* Quo persuasus sum, huic Chronico non alium ab Hugone quaerendum auctorem, qui Milonis abbatis sui jussu, ad annum usque 1203, in quo desinit, illud perduxerit; et cui postmodum appendicem adjecerit Robertus usque ad annum 1210; inde anonymus quae supersunt usque ad finem, et annum 1217. Optandum esset ut integrum hoc opus, et suis omnibus absolutum numeris in publicum prodiret. Ex eo interim hic obiter accipe quae de S. Bernardo scripsit ad annum 1153 : *Eodem anno dilectus Domini Bernardus, Clarevallensis coenobii primus abbas, aliorum quoque amplius quam centum sexaginta monasteriorum Pater, consummatis feliciter vitae suae diebus, et annis circiter sexaginta tribus expletis, xiii Kalendas Septembris, inter filiorum manus obdormivit in Christo, et ex illa sua Claravalle ascendit in montem claritatis aeternae. Sepultus est ante altare beatissimae Virginis matris; ipsoque in tumulo, pectori ejus superposita est capsula reliquias continens beati Thaldaei apostoli, quas eodem anno ab Jerosolyma sibi missas, suo jusserat corpori superponi. De ipso sequentes versus scripti sunt :*

*Sunt clarae valles, sed claris vallibus abbas
Clarior his clarum nomen in orbe dedit.
Clarus avis, clarus meritis, et clarus honore;
Claruit eloquio, religione magis;
Claraque mors, clarusque cinis, clarumque
[sepulcrum;*

676 *Clarior exultat spiritus ante Deum.*

His tamen quae de fundata anno 1114 Claravalle praemisimus, obstant monumenta quaedam Claravallis. Primum antiqui versus :

*Annus millenus ter quinque connumeratur,
Nec non centenus, vir sanctus quando creatur
abbas.*

Deinde tabella S. Bernardi tumulo appensa, in qua legitur : *Anno Domini millesimo centesimo decimo quinto, in mense Junio, missus fuit (S. Bernardus) cum fratribus germanis et conventu suo ad locum istum, qui nunc vocatur Claravallis; antea autem Vallis absinthialis dicebatur.* Verum, nisi me conjectura fallit, indicant versus illi consecrationem S. Bernardi in abbatem, per manus Guillelmi de Campellis Catalaunensis episcopi, quae ante annum Christi 1115 facta esse vix potuit : cum ante illam in Claravalle statuenda essent ac struenda novis hospitibus sedes. Quare, a primo eorum in Claramvallem adventu, quod in anni 1114 Junium incidit,

monasterii foundationem adnotarunt Morimundensis et Antisiodorensis chronographi; Clarevallenses ab inauguratione abbatis.

Superest difficultas ex verbis Guillelmi abbatis, lib. I De Vita S. Bernardi, cap. 7: *Cum*, inquit, *missus noviter Claramvallem Bernardus, ordinandus esset in ministerium ad quod assumptus erat, et sedes Lingonensis vacaret ad quam ordinatio ipsa respiciebat, querentibus fratribus cui eum ducerent ordinandum, cito de primo se obtulit bona fama venerabilis Catalaunensium episcopi, opinatissimi illius magistri Guillelmi de Campellis; illucque eum transmittendum esse diffinitum est, sicque factum est.* Quomodo enim vacabat sedes Lingonensis 677 anno 1115, cum Jocerrannum constet, ex anno 1112 in 1125, Lingonensem fuisse episcopum, ut ex Chronico Benigniano retulimus? Sed responsio in promptu est, vacasse tum sedem Lingonensem improprie, non quod, nullus tunc esset Lingonensis episcopus, sed quod, anno illo 1115, abesset ab episcopatu suo; fortasse in itinere ad limina apostolorum, vel ad synodos aliquas, quæ frequenter illis ipsis temporibus a Guidone Viennensi, apostolico per Gallias legato, cogebantur.

CAPUT XXI.

Quo tempore confectæ sint tabulæ Hugonis comitis Trecensis de fundatione Clarevallis; tres ejus profectiones ad sepulcrum Domini; tituli ejus pro tempore diversi.

Constitutæ Clarevallis fundatione in mense Junio anni 1114, haud statim consequens est eo ipso tempore datas esse illas tabulas, quibus Hugo comes domum Clarevallensem fundatam a se collato fundo, ac dotatam esse testatus est. Eæ quidem tabulæ (quod erat ævo illo usitatissimum) nullam præferunt temporis notam, quamvis autographæ, et Hugonis comitis ac Jocerranni Lingonensis episcopi sigillis munitæ. Neque vero ipso foundationis exordio datæ fuisse videntur, quia colligunt et confirmant donationes aliquot a viris nobilibus Clarevalli factas, quæ ad prima ejus initia referri vix possunt. Sic enim Fontenetensis abbatiæ fundatio continetur in tabulis Stephani Eduensis episcopi, datis anno Christi 1136, cum tamen constet eam multo ante, et quidem, ut ferunt, anno 1118 fuisse fundatam ac deductam ex ea coloniam in Septemfontes, etiam quadriennio ante annum 1136. Et nos eundem morem observavimus in tabulis 678 fundationum Morimundi, Albæripæ, et fere aliarum domorum Cisterciensis Ordinis, in quibus donationes pro prima earum fundatione olim factæ, multis post annis colliguntur in chartam unam, quæ episcopi alicujus privilegio, adhibito ejus sigillo concluditur et confirmatur.

Id porro factum esse nominatim in Claravalle persuadet Hugonis comitis profectio prima Hierosolymitana anni 1113, ex qua in suum comitatum rediisse vix potuit anno illo 1114, cujus in mense Junio primam Clarevallis fundationem constitui-

mus. Ter siquidem Hugonem comitem Jerosolymam iter aggressum esse comperimus. Primum anno 1113, quo Arremarensibus quiddam beneficii contulit, ad sepulcrum Dominicum pia devotione profecturus, ut leges pagina 516. Iterum anno 1121, vel haud multo ante; nam anno 1122, vii Idus Octobris, secunda vice Jerosolymis reversus, ut te docebit pagina 569, 570, 571, Arremarensibus eorumque abbati Gualterio multa dona asseruit, quæ paulo ante discessum, apud Eduam civitatem, in festo apostolorum Simonis et Judæ eis contulerat. Priorem ex his duabus peregrinationem impedire conatus erat episcopus Carnotensis Ivo, data ad Hugonem comitem epistola 247, qua de onere debiti conjugalium eum admonuit: posteriori enim superstes non fuit.

Tertia denique, et ultima Hugonis profectio Hierosolymitana, in qua et Templariorum religiosæ militiæ sese addixit, colligitur ex epistola S. Bernardi 31; incertusque est ejus annus. Illud constat adhuc eum, anno 1124, versatum esse in Gallias: ait enim Sugerius in Vita 679 Ludovici Grossi palatinum comitem Theobaldum, cum avunculo nobili Trecensi comite Hugone, stetisse a partibus Henrici imperatoris adversus Ludovicum Francorum regem, in eo bello quod inter illos gestum est ante domini papæ Calixiti discessum: post quod imperator infra anni circulum e vivis excessit. Obiit autem Calixtus II anno 1124, 13 Decembris; imperator 1125, 23 Maii. Quare, obtinuit bellum illud ætatem fere, et autumnum anni 1124, præsertim vero mensem Augustum ex Appendice ad Sigeberti Chronicon. Post hoc bellum, quod Hugoni comiti haud prospere cessit, nihil ab eo in Gallias gestum reperiri; ac ne in concilio quidem Trecensi, quod anno 1127, aut 1128 celebratum est, ullam ejus mentionem deprehendi: unde injecta mihi suspicio est, non diu post annum 1124 illum tertio Jerosolymam contendisse, Eo postremum discessurus, si fides habenda Petro Pithæo, comitatum suum Theobaldo fratris sui Stephani filio vendidit, Odonem filium exheredavit, et quam (Constantia jam pridem ob consanguinitatem dimissa) secundam conjugem duxerat, gravidam reliquit: obiitque in partibus transmari- nis die mensis Junii 14. Ad hanc certe diem notatum est ejus anniversarium in Ecclesia S. Lupi Trecensis. At in Necrologio S. Claudii ascriptum legi illius obitum ad 11 Kalendas Julias. Vide pag. 539.

Nunc ad quæstionem propositam paucis respondeo, datas esse ab Hugone comite tabulas de fundata et dotata Claravalle, post ejus reditum a prima peregrinatione Hierosolymitana, priusquam aggrediretur secundam; adeoque inter annum 1114 et 1121; sed quo præcise anno 680 incertum.

De titulis diversis, quos pro tempore assumpsit Hugo comes, notatu digna res est eum primo nuncupatum comitem Campaniæ, et in fundatione cellæ Sermasiensis ad annum 1093, cum tantum esset Barrensis ad Albam comes. Sic enim et S. Simon

ejus avunculus, comes Campaniæ scribitur in necrologio Jurensi, qui Barrensis duntaxat ad Albam comes fuerat. Hugo deinde, Trecensis comes dictus est, cum in eum honorem Odoni fratri successisset. Postmodum Trecensem simul et Barrensem comitem se appellavit, ut eum supra fratrem Odonem aliquid esse intelligeretur. Ad ultimum, comitis Campaniæ titulum recepit, eo nomine utrumque, hoc est Trecensem ac Barrensem comitatum complexus; sicque inscribitur S. Bernardi ad eum data epistola. Et ipse auctor fuit successoribus, ut, abolito post unionem Trecensis et Barrensis comitatum nomine, comites Campaniæ nuncuparentur. Quare, in sensu duplici, pro tempore diverso comitis Campaniæ appellatio usurpata est, prius quidem pro comite Barri et Albam, postmodum, cum ille Barrensis comitatus Trecensi adjectus esset, pro comite simul Trecensi et Barrensi; qua ratione Hugo primum, deinde Theobaldus cognomento Magnus, et eum secuti Campaniæ Comites nuncupati sunt.

CAPUT XXII.

Quid factum Odone Campaniensi, Hugonis Trecensis comitis filio exherede; et quomodo ille Burgundiæ comitum familiam consanguinitate attigerit.

Hugonem Trecensem seu Campaniæ inclytum comitem, Clarevallensis monasterii primum fundatorem 681 propius spectant secunda uxor, et quem ex ea suscepit, Odo filius, quam balteus tessellatus, quem hactenus illi pro symbolo vindicamus. Ideo de Odone corollarium hoc Appendicis nostræ appendimus.

Odonem Hugo parens comitatu suo privaverat, sive quod ad id honoris ac muneris minus idoneum eum judicaret ob teneram ejus ætatem, sive quod nondum fortasse illi natus esset; trans mare enim abiens, gravidam uxorem reliquisset; sive denique quod ad rem domesticam, ac præsertim ad transmarinam itineris sumptus pecunia indigeret, quam a Theobaldo fratris Stephani filio, sui comitatus pretium tulit. Quiddam tamen usuarii fundi, illi a patre fuisse attributum, colligi videtur ex tabulario Clarevallensi, in quo legimus quod *Odo Campaniensi, et Sybilla uxore ejus, laudaverunt totam eleemosynam, quam Josbertus de Firmitate dederat fratribus de Claravalle.* Sapit enim ista Josberti donorum confirmatio primariam clientelam, cujus in beneficio esset dominus Firmitatis ad Albam. Et solent regii juvenes, hujusmodi primoris juris clientelariis prædiis a supremo principe donari, ut habeant simul, et cui pareant, modestia sui status; et quibus imperent sanguinis prærogativa. Neque vero hic intelligi potest Odo senior, Hugonis frater, adeoque Odonis hujus, de quo agimus, junioris patruus; nam priorem illum Odonem et in Trecensis comitis honore Hugoni fratri juniore decessisse, et anno Christi 1097, longe ante fundatam Claramvallem, vivere jam desiisse certis ex monumentis comperimus.

Eadem Odonis Campaniensis uxor Sybilla memoratur in tabulis abbatiæ Accineti, sive de Aceyo, Cisterciensis 682 Ordinis, Bisontinæ diocesis, ad annum 1137.

Tamen aspirasse Odonem ad Trecensem patris comitatum asserit Robertus de Monte, continuator Sigeberti, ad annum Christi 1143, ubi hæc habet: *Ludovicus rex Vitriacum castrum comitis Theobaldi capit, ubi igne admoto ecclesia incensa, et in ea mille trecentæ animæ diversi sexus et ætatis sunt igne consumptæ. Super quo rex Ludovicus misericordia motus plorasse dicitur, et hac de causa peregrinationem Hierosolymitanam aggressus a quibusdam æstimatur. Castrum vero Odoni Campaniensi contulit, nepoti comitis Theobaldi, qui patrimonium ab ipso sibi ereptum, per regem Ludovicum hac occasione recuperare voluit.* Erat Odo Theobaldi patruelis, ille Hugonis natu minoris, hic Stephani majoris natu filius: ideo hic auctor Odonem Theobaldi nepotem dixit, ex ævi illius plurimorum usu: quod monuit Pithæus. Auctor Chronici S. Petri Catalaunensis, tomo I Bibliothecæ Labbei, ad annum 1142 inceptum Vitriaci refert.

Sed non diu Odoni profuit Theobaldi comitis a rege Ludovico dissensio; inter hos enim, sequent anno reintegrata pax est, conciliatore S. Bernardo, qui id eventurum quinto ante mense prædixerat, ut refert Gaufridus, lib. iv de Vita S. Bernardi, cap. 3. Igitur Odo abjecta spe recipiendæ hæreditatis, nec sibi tutum ratus diutius in Campania versari, ad avunculos suos Raynaldum et Guillelmum Burgundiæ comites transfugit. Natus enim erat Hugoni Trecensi comiti ex eorum sorore: quæ si Lombarda, seu Longobarda nuncupata est, ut ex quibusdam schedis Pithæus notat, id proprium illius vel nomen, vel cognomen, non patriæ designatio fuit. Idcirco 683 Odonem Campaniensem leges in antiquis tabulis, nepotem Guillelmi comitis, Beatricis imperatricis consanguineum, Rainaldum porro comitem, qui pater fuit Beatricis, Odonis avunculum. Guillelmo uxor fuerat Pontia de Treva, Rainaldo Agatha Lotharinga; neutra Campaniensem Odonem consanguinitate attigit, ut dubium non super sit quin Odo ea matre sit genitus, quæ Rainaldi et Guillelmi soror fuerit.

Disces quoque ex iisdem tabulis possedissee Odonem in comitatu Burgundiæ, jure beneficiario ex dono comitum, Campum Pagani juxta Dolam, Quingiacum, Lislam, Lobium Portum, et Scanlint sive Chanlitum, quod hodie Camplitum vocant. Filios illi ex conjugate Sybilla natos opinor Lodoicum, et Odonem patri cognominem, qui anno Domini 1202, terram Hierosolymitanam aditurus, mansum Aymonis Grucel apud Paygne, Bisontinæ S. Stephani ecclesiæ dedit. An ex his propagatæ sint in Burgundia familiæ quædam nobiles, quas ex comitibus Campaniæ derivatas nonnulli asserunt, aliis discutiendum relinquuo.

CAPUT XXIII.

Corollarium de Andrea Espissiensis, S. Bernardi consanguinei projectione in Orientem adversus Mahometanos.

Jam portus in conspectu erat, jamjamque applicaturus, vela collegeram, cum ecce perferuntur ad me litteræ ab amico, humanissimo viro et claro in paucis genealogo domino Du Bouchet, quibus ad me mittebat locum insignem ex Chronico Alberici Triumfontium monachi, 684 quo S. Bernardi familiam illustrari putaret. Nec immerito; erat enim Andreas de Espissia, cujus ibi mentio, abnepos Rainardi domini de Montebarro, qui S. Bernardi avunculus fuit, ut intelliges ex tabula maternæ lineæ S. Bernardi, quam pagina 941, et 942, duximus. Et ejus socer, atque itineris comes ab Alberico memoratur Joannes de Arceis, quem Jacobus de Vitriaco Acconensis episcopus, libro III Historiæ Orientalis, et in epistola ad Lotharingos, *virum venerabilem, et valde strenuum* dixit, captumque a barbaris asseruit, cum Andrea genero suo; quem tamen ad suos reducem, anno 1232, adhuc superfuisse ostendimus ex tabulis Fontenctensibus, pagina 563. Sic ergo Albericus ad anuum Christi 1219.

Expeditionem autem Crucesignatorem, ad partes transmarinas conduxerunt hoc anno archiepiscopus Mediolanensis Henricus, et Galtherus episcopus Eduensis, Petrus Parisiensis episcopus cum fratre suo Galthero regio concellario; Milo Balvacensis electus, cum Andrea fratre suo; Herveius comes Nivernensis, Hugo Brunus de marcha Pictaviæ comes cum Herveio de Werzone; comes Milo de Barro super Sequanam, cum filio suo Galthero; et cum Joanne de Arceis, cum filio suo Andrea de Espissia. Ex parte ducis Burgundiæ defuncti, Guido de Tilio, Pontius de Granceio. Comes Renaldus de Castro in Anglia, cum Savarico de Malleone, fuerunt etiam multi alii boni milites, qui omnes cum multis

A Romanis ante Damietam venerunt: quorum circiter decem millia Saracenis congressi, detrimentum passi sunt, et afflictionem sustinerunt; multis de ipsis, et eorum collegio, aut captis, aut occisis, aut perse mortuis. Capti fuerunt de nostratibus Joannes de Arceis, et Galtherus camerarius, et Milo Belvacensis electus.

685 Qui huic bello interfuit Jacobus de Vitriaco, libro illo III Historiæ Orientalis, captos vel occisos insignes viros his plures recenset; et in epistola ad Lotharingos, Andream de Espeisse captis annumerat. Dissuaserat certe, sed frustra, congressus pro tempore illo cum Saracenis ex divino oraculo S. Franciscus ibi præsens, de cujus rebus cum soldano gestis, pauca Jacobus Vitriacus epistola illa extrema, plura S. Bonaventura in ejus Vita, cap. 9, et Marinus Sanutus in Secretis fidelium crucis, lib. III, parte II, cap. 7 et 8. Eo autem venerat S. Franciscus martyrii ardens studio, qua palma potitus non est, ad labores alios Dei providentia eum reservante: qui tamen si causam fuisset rogatus negatæ sibi a Deo martyrii coronæ, ut opinor, indignum sese affirmasset, eodem spiritu quo Franciscus alter labente quarto exinde sæculo, Xaverius, inquam, Indiarum et Japoniæ apostolus; qui celo jem receptus, Marcello Mastrillo ex ultimis difficilimi morbi angustiis admirabiliter ad virium firmitatem repente traducto, prævit hæc verba: *Ave, lignum crucis. Ave, crux pretiosissima. Me tibi totum dedico in perpetuum, et oro suppliciter ut gratiam fundendi pro te sanguinem, quam Indiarum apostolus Franciscus Xaverius post tot exantlatos labores consequi non meruit, mihi, licet indignissimo, largiaris.* Hujusmodi sanctis viris ad extrema quæque mortemque ipsam anhelantibus si quis forte obloquatur, multasque potius Græco more accinat πολυπροΐας, referent illi haud cunctanter cum Ignatio Antiocheno ad bestias properante: *Ignoscite. Quid mihi prosit, ego scio* (Epist. ad Romanos).

S. BERNARDI GLORIA POSTHUMA

AMPLIFICATA.

(Decreta authentica Congregat. Sac. Rit. t. VIII, Romæ, 1849, in-4, n. 4510 et 4516.)

S. BERNARDUS ABBAS CLAREVALLENSIS DOCTORIS TITULO DECORATUS.

ROMANA SEU ORDINIS CISTERCIENSII.

Spiritu intelligentiæ replevit Dominus Deus ad Fidelium exemplum et instructionem Sanctum Bernardum Clarevallensem Abbatem, qui mentis acumine, suavitate morum, ac sacrarum Litterarum peritia excellens tanquam imbres emisit eloquia

D sapientiæ suæ, quum tot volumina ediderit, Apostolicam Sedem, summosque Pontifices studio, et ardore maximo contra schismaticos adjuverit, ac debacchantium ea ætate Novatorum errores voce, et calamo oppugnaverit, atque exstinxerit. Licet vero

pluribus abhinc sæculis, et viginti tantum annis elapsis a pretiosa illius morte ab Alexandro III sanctitate vitæ, miraculisque cognitis inter sanctos Coelites ascriptus fuerit, ejusque cultus in Ecclesia amplificatus, adhuc tamen desiderabat inter Ecclesiæ Doctores Sanctum Bernardum referri, ac per totum Orbem haberi Monachorum Cisterciensium Ordo, cujus propagator ac decus præcipuum Sanctus Abbas refulsit, Plures insuper Cardinales Patres ejusdem erga Ecclesiam merita recensentes cum iisdem Cisterciensibus a SSmo Domino Nostro Pio Papa VIII postularunt, ut S. Bernardi Abbatis festum cum officio et missa de Communi Doctorum celebrandum decerneret. Hujusmodi precibus in Ordinario Sacrorum Rituum Conventu in Quirinali Palatio habito die 18 Julii 1829, relatis ab Rmo. Cardinali Julio Maria De-Somalia jam Sac. Rituum Congregationi Præfecto, cæteri Cardinales Sac. Ritibus tuendis præpositi simul omnes proclivem animum ostenderunt: attamen SSmus Dominus Sac. Rituum Congregationis morem servandum in omnibus ratus, si quid objici posset, id per Sanctæ Fidei Promotorem oppositis Animadversionibus in medium proferri voluit. Quibus quum Responsiones subjecissem, Postulatores in Ordinario Conventu diei 17 Julii 1830 in Quirinalibus Aedibus, referente Rmo Cardinali D. Placido Zurba Urbis vicario, re diutius perpensa, salutisque objectis omnibus, ea fuit unanimis Rmorum Cardinalium sententia, nimirum: — *Pro gratia confirmationis Tituli Doctoris cum Officio et Missa de Communi Doctorum et Epistola, secundo loco pro Ecclesia Universali, ad Emum Pontentem cum Promotore Fidei, et ad D. secretarium cum SSmo. Die 17 Julii 1830.*

Horum omnium et singulorum facta SSmo Domino Nostro Pio VIII. Pont. Max. per me infrascriptum Sac. Rituum Congregationis Secretarium relatione, Sanctitas Sua Sac. Congregationis Rescriptum in omnibus approbavit et confirmavit, hac desuper re Apostolicas Litteras in forma Brevis expediri jussit. Die 23 recensiti mensis et anni.

PIUS PAPA VIII.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

D Quod unum ad Divi Bernardi Clarevallensis Abbatis honorem et laudem pleno cumulateque amplificandam maxime pertinere videbatur; quod erat in votis inclyto monachorum Cisterciensium Ordini, de hac S. Sede semper optime merito cujus propagator, ac decus præcipuum S. Abbas memoratus refulsit; quod erat optandum ab Universæ Catholica Ecclesia, cui mentis illius acumine, suavitate morum, ac sacrarum Litterarum peritia maxime fuit adjumento, quum tot ipse volumina ediderit, Apostolicam Sedem, Summosque Pontifices studio, et ardore maximo contra Schismaticos adjuverit, et debacchantium ea ætate Novatorum errores voce, et calamo oppugnaverit, atque exstinxerit, ac quoscunque Romanæ Ecclesiæ osores sua doctrina re-

PATROL. CLXXXV.

A tuderit; quod VV. FF. NN. S. R. E. Cardinalium sollicitabant preces, id, divino disponente consilio, Humilitati Nostræ perficere datum est. Licet enim pluribus adhuc sæculis, et viginti tantum annis elapsis a pretiosa illius morte, a fel. rec. Alexandro PP. III, Prædecessore Nostro, sanctitate vitæ, miraculisque cognitis albo Sanctorum fuerit ipse adscriptus, ejusque cultus in Ecclesia amplificatus, adhuc tamen ejus virtutum, meritumque coronæ aliquid fulgoris erat addendum, titulus Doctoris, quo Divus Bernardus jam appellabatur, supremo hujus Sanctæ Sedis Decreto in Universæ Ecclesia confirmando. Quamvis autem VV. FF. NN. S. R. E. Cardinales Sac. Ritibus tuendis Præpositi in Ordinario Conventu in Quirinali Palatio habito die 18 Julii anno 1829, referente cl. m. Cardinali Julio Maria De Somalia jam Sac. Rituum Congregationi Præfecto, petitæ confirmationi tituli Doctoris simul omnes proclivem animum ostendissent. Nos nihilominus, suspensio hujusmodi judicio; Sanctæ hujus Sedis morem servantes, si quid objici posset, id per S. Fidei Promotorem oppositis animadversionibus in medium proferri mandavimus. Quibus cum responsiones subjecissent Postulatores in Ordinario Conventu diei 17 Julii currentis anni in Quirinalibus Aedibus, referente dilecto filio Nostro Placido S. R. E. Cardinali Zurla nuncupat. Nostro in hac Alma Urbe Vicario in spiritualibus generali, re diutius perpensa, solutisque objectis omnibus, ac ejusdem Sac. Rituum Congregationis Cardinalium sententiis consentientibus, Rescriptum pro gratia confirmationis tituli Doctoris cum Officio, et Missa de Communi Doctorum, et Epistola secundo loco pro Ecclesia Universali die dicta datum, confirmandum esse censuimus, ac Litteras Apostolicas hac desuper re expediri mandavimus. Quapropter precibus totis Ordinis Monachorum Cisterciensium, quibus plures dignitate, ac pietate præstantes viri sua studia, ac postulata junxerunt, benigne annuentes, de ejusdem Cardinalium Congregationis consilio. Auctoritate Nostræ Apostolica, tenore præsentium, titulum Doctoris, quo Divus Bernardus Abbas est hactenus in dicto Ordine, et in aliquibus Ecclesiis appellatus, confirmamus, et quatenus opus sit, de novo ei attribuimus; ita quidem, ut in Universali Catholica Ecclesia semper Is Doctor habeatur, et in anniversario die festo tum a Regulari, tum a Sæculari Clero celebrando, Officium ac Missa fiat de Communi Doctorum, et cum Epistola secundo loco, quæ incipit: *Justus*, etc., cum additione vi Lectioni, et Martyrologio juxta Decretum ejusdem Sac. Rituum Congregationis. Ac præterea hujus Doctoris libros, commentaria, opuscula, opera denique omnia ut aliorum Ecclesiæ Doctorum, non modo privatim, sed publice in gymnasiis, academiis, scholis, collegiis, lectionibus, disputationibus, interpretationibus, concionibus, sermonibus, omnibusque aliis ecclesiasticis studiis, Christianisque exercitationibus citari, proferri, atque cum res